

УДК 658.012.32:622

Залунина О.М.

кандидат технічних наук,
доцент кафедри менеджменту

Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

РОЗВИТОК БУДІВЕЛЬНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ ЗА ОСТАННІ РОКИ

У статті проаналізовано стан будівельного сектора України за останні роки. Розглянуто динаміку виконаних будівельних робіт в цілому по Україні. Виконано системний аналіз будівельних робіт в регіонах. Аргументовано, що специфічною особливістю розвитку будівельної галузі в даний період є посилення регіональних аспектів в організації, плануванні та управлінні діяльністю учасників будівництва. В даний час діяльність численних учасників будівництва не ув'язана організаційно та економічно таким чином, щоб домогтися максимального скорочення всього інвестиційного циклу.

Ключові слова: будівельна галузь, міжгалузєва територіальна система, виробничі зв'язки, координація діяльності.

Залунина О.М. РАЗВИТИЕ СТРОИТЕЛЬНОГО СЕКТОРА УКРАИНЫ ЗА ПОСЛЕДНИЕ ГОДЫ

В статье проанализировано состояние строительного сектора Украины за последние годы. Рассмотрена динамика выполненных строительных работ в целом по Украине. Выполнен системный анализ строительных работ в регионах. Аргументировано, что специфической особенностью развития строительной отрасли в данный период является усиление региональных аспектов в организации, планировании и управлении деятельностью участников строительства. В настоящее время деятельность многочисленных участников строительства не увязана организационно и экономически таким образом, чтобы добиться максимального сокращения всего инвестиционного цикла.

Ключевые слова: строительная отрасль, межотраслевая территориальная система, производственные связи, координация деятельности.

Zalunina O.M. THE DEVELOPMENT OF CONSTRUCTION INDUSTRY IN RECENT YEARS IN UKRAINE

The article analyzes the situation in the construction sector in Ukraine in recent years. The dynamics of the construction work performed in the whole Ukraine. Carried out a systematic analysis of the construction work in the regions. Argued that the specific feature of the construction industry in this period is to strengthen the regional aspects of the organization, planning and management of the construction participants. Currently, many participants in the construction activity is not linked organizationally and economically so as to achieve the maximum reduction in investment cycle.

Keywords: construction industry, cross-sectoral territorial system, industrial communications, coordination of activities.

Постановка проблеми. Специфічною особливістю розвитку будівельної галузі в даний період є посилення регіональних аспектів в організації, плануванні та управлінні діяльністю учасників будівництва. В даний час діяльність численних учасників будівництва не ув'язана організаційно та економічно таким чином, щоб домогтися максимального скорочення всього інвестиційного циклу. Цілі роз'єднані і суперечливі. Такий стан ускладнює виробничі зв'язки і викликає великі труднощі в координації діяльності багатьох учасників будівництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Здійснення ідеї створення будівельного комплексу, висловлене на початку 70-х років XX сторіччя, призначалося для системного вирішення проблем підвищення ефективності інвестиційного процесу. Далі питання оптимізації будівельних комплексів були розвинені в працях Бушуєва В.С. [1], Гусакова А.А. [2], Комарова І.К. [3] Кострикова Б.І. [4], Красовського В.П. [5], Педана М.П. [6], Рекитар Л.А. [7], Саакова В.І. [8] та ін.

Всебічне вивчення опублікованих з даних питань теоретичних концепцій, наявних методичних розробок і практичних рекомендацій підтверджує, що ряд методологічних аспектів управління формуванням і розвитком регіональної структури будівництва практично ще не досліджені, що негативно відзеркалюється на ефективності результатів [9].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У сучасних умовах залишається невирішеною проблема управління формуванням і розвитком регіональної структури будівництва.

Постановка завдання. Для більш повного виявлення закономірності розвитку будівництва на

перспективу необхідно зробити теоретичні та практичні узагальнення його ефективності. Доцільно розглядати будівництво та пов'язані з ним у регіоні галузі як міжгалузєву територіальну систему, що забезпечує досягнення найкращих кінцевих результатів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Будівельна галузь є однією з основних галузей економіки України. Саме розвиток цієї галузі забезпечує виконання соціально-економічних показників розвитку країни. За останні роки після початку фінансово-економічної кризи в будівництві відбувся спад. Це показують індекси будівельної продукції за видами (табл. 1).

Таблиця 1

Індекси будівельної продукції за видами (у % до попереднього року)

	Будівництво (всього)	Будівлі	У тому числі		Інженерні споруди
			житлові	нежитлові	
2011	118,6	114,6	101	122	122,1
2012	91,7	93,5	92,4	94	90,2
2013	88,9	95,6	110,4	89	83,3

Як видно з табл. 1, у 2011 р. обсяг виконаних будівельних робіт збільшився порівняно з 2010 р., тому можна говорити про зростання будівельних робіт. Проте можна зазначити, що попри загальний спад у будівництві, у 2010 р. він почав сповільнюватися, у 2011 році – будівництво набуло максимуму, а у 2012-2013 рр. знову почало спадає (рис. 1).

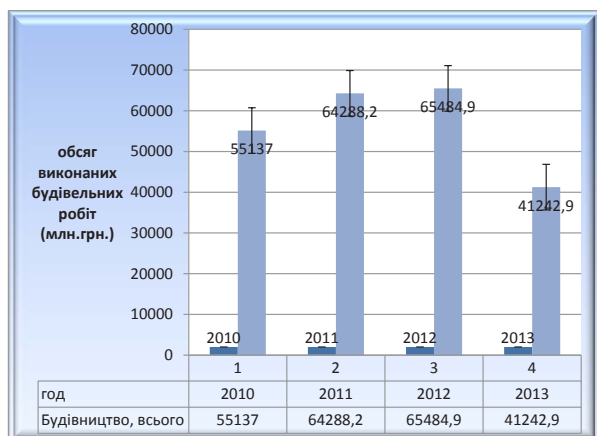

Рис. 1. Динаміка загального будівництва України за останні роки

Таблиця 2

Обсяг виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції (млн. грн.)

	Будівлі	У тому числі		Інженерні споруди
		житлові	нежитлові	
2010	20562,1	7260,3	13301,8	24574,9
2011	27874,3	8606,9	19267,4	36413,9
2012	29155,5	8994,4	20161,1	36329,4
2013	29385,6	10581,1	18804,5	31857,3

Таблиця 3

Обсяг виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції за регіонами у 2013 році

	Будівництво			
	будівель	у тому числі		інженерних споруд
		житлових	нежитлових	
Україна	29385,6	10581,1	18804,5	31857,3
Автономна Республіка Крим	801,4	411,8	389,6	1372,5
області				
Вінницька	727	244	483	707,5
Волинська	409,3	146,2	263,1	256
Дніпропетровська	1479,4	200,1	1279,3	3617,3
Донецька	3261,7	498,4	2763,3	4667
Житомирська	308,8	40,5	268,3	301,7
Закарпатська	157,3	56,2	101,1	269,4
Запорізька	586,7	38,7	548	865,1
Івано-Франківська	847,1	202,1	645	433,4
Київська	1603,1	669,6	233,5	1615,9
Кіровоградська	380,5	28,1	352,4	205,3
Луганська	545,6	117,1	428,5	1111,1
Львівська	1357,8	503,4	854,4	1062,8
Миколаївська	392,9	88,1	304,8	582,5
Одеська	1228,8	727,2	501,6	3029,9
Полтавська	817,6	220,5	597,1	2748,1
Рівненська	342	85	257	1008,2
Сумська	463,5	199,5	264	314,2
Тернопільська	484,7	278,8	205,9	205,1
Харківська	1518,9	506,6	1012,3	2391,9
Херсонська	300	69,2	230,8	248,9

Хмельницька	610,9	278,1	332,8	345,5
Черкаська	563,4	276,8	286,6	327,9
Чернівецька	371,5	236,3	135,2	529,2
Чернігівська	280,6	128,5	152,1	190,3
м. Київ	9218,2	4114,1	5104,1	3294,7
м. Севастополь	326,9	216,2	110,7	155,9

Зростає частка будівельних підприємств, що скорочують чисельність зайнятих. Збереглася негативна динаміка забезпеченості будівельних організацій власними фінансовими ресурсами, а також загальної інвестиційної активності. Незважаючи на відносно низький споживчий попит, продовжилася тенденція до збільшення темпів зростання цін на будматеріали і будівельно-монтажні роботи.

Будівництво сильніше інших базових галузей економіки країни постраждало від фінансової кризи, тому вихід з нього проходить більш болісно і менш передбачувано. В даний час забудовники з великою обережністю починають нові проекти.

Таблиця 4

Загальний обсяг виконаних будівельних робіт продукції за регіонами у 2013 році

№	Області	Виконано будівельних робіт, усього
1	Автономна Республіка Крим	2173,9
2	Вінницька	1434,5
3	Волинська	665,3
4	Дніпропетровська	5096,7
5	Донецька	7928,7
6	Житомирська	610,5
7	Закарпатська	426,7
8	Запорізька	1451,8
9	Івано-Франківська	1280,5
10	Київська	3219
11	Кіровоградська	585,8
12	Луганська	1656,7
13	Львівська	2420,6
14	Миколаївська	975,4
15	Одеська	4258,7
16	Полтавська	3565,7
17	Рівненська	1350,2
18	Сумська	777,7
19	Тернопільська	689,8
20	Харківська	3910,8
21	Херсонська	548,9
22	Хмельницька	956,4
23	Черкаська	891,3
24	Чернівецька	900,7
25	Чернігівська	470,9
26	м. Київ	12512,9
27	м. Севастополь	482,8

Найбільш наочно розподіл будівництва в Україні представлено на рис. 2.

Будівництво по регіонах розвивається нерівномірно (рис. 2), (табл. 4). Найбільшими темпами воно зростає у торговельно-промислових містах та туристичних центрах. Більше половини (60%) житла введено в експлуатацію у 9 регіонах: м. Києві, Київській, Харківській, Дніпропетровській, Донецькій, Івано-Франківській, Львівській, Одеській областях та Автономній Республіці Крим. Основним джерелом фі-

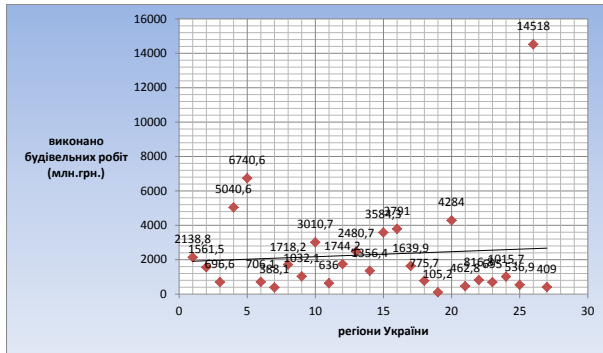

Рис. 2. Обсяг виконаних будівельних робіт в областях України

нансування будівництва є кошти населення та підприємств, участь держави у розвитку житлового будівництва залишається обмеженою. З метою вирішення проблем забезпечення житлом соціально незахищених громадян і тих, які потребують підтримки з боку держави, у 2006 році прийнято Закон України «Про житловий фонд соціального призначення», який набрав чинності 1 січня 2007 року. В Законі передбачено формування фондів житла соціального призначення, яке має безоплатно надаватись громадянам у порядку черговості на умовах договору найму та не підлягає піднайму, бронюванню, приватизації, продажу, даруванню, викупу та заставі. Таке житло повинно бути раціональним та економічним, зводитися за проектами, розробленими з дотриманням гарантованих санітарних норм забезпечення житлом громадян, а його архітектурно-планувальні та конструктивні рішення мають передбачати застосування традиційних будівельних систем, виробів та матеріалів вітчизняного виробництва. Право на отримання соціального житла мають громадяни, які перебувають на соціальному квартирному обліку і рівень доходів яких не перевищує прожиткового мінімуму та орендної плати за житло у відповідному регіоні. З урахуванням існуючих темпів будівництва соціального житла знадобиться 50-60 років для того, щоб люди, котрі стоять у черзі, одержали квартиру, бо щорічно отримують житло менше 2% тих, що перебувають на квартирному обліку на початок року [10].

Ситуація в галузі не дозволяє говорити про ознаки відновлення. Одна з причин цього – мінімальна кількість земельних аукціонів з виділення нових ділянок для будівництва, які фактично не проводилися останні роки міськими та муніципальною владою. При цьому поточна статистика введення житла може бути перекурена через те, що немає однозначних критеріїв віднесення будівель до категорії таунхаусів або індивідуального житлового будівництва.

На сьогодні держава надає підтримку окремим категоріям громадян у забезпеченні житлом. Це молоді сім'ї, військовослужбовці, співробітники Служби безпеки України, воїни-інтернаціоналісти, прикордонники тощо. У 2012 році на всі програми будівництва житла у державному бюджеті закладено 1,3 млрд. гривень (у 2011 році було закладено 1 млрд. гривень). Міністерством реалізуються деякі з цих програм. Серед механізмів, що використовують для їх реалізації, вагоме місце займає довгострокове кредитування громадян, зокрема: в Державній програмі забезпечення молоді житлом, Державній цільовій соціально-економічній програмі будівництва (придбання) доступного житла та в регіональних програмах «Власний дім». Так, якщо програма будівництва доступного житла ще тільки починає набирати оберти,

то програми молодіжного кредитування та кредитування індивідуальних сільських забудовників вже давно працюють і є надзвичайно актуальними та популярними серед громадян. Ці програми розраховані на соціально-активну молодь, середній клас, людей, які хочуть і намагаються вирішувати свою житлову проблему власними силами, однак потребують державної підтримки.

Підприємства України у 2013 р. виконали будівельних робіт на суму 58,9 млрд. грн. Індекс будівельної продукції у 2013 р. порівняно з 2012 р. становив 85,5%. Про це повідомляє Державна служба статистики [10].

При цьому у 2013 р. на будівництво будівель витрачено 27 млрд. 834,9 млн грн, інженерних споруд – 31 млрд. 044,9 млн грн.

Нове будівництво, реконструкція та технічне переозброєння становили 81,4% загального обсягу виконаних будівельних робіт, капітальний і поточний ремонт – 11,2% та 7,4% відповідно.

Найбільші обсяги будівництва в 2013 р. були м. Києві (12 млрд. 025,4 млн грн, що на 21,2% менше, ніж у 2012 р.) і Донецькій області (7 млрд. 731,2 млн грн., що на 24,5% менше ніж у 2012 р.), найменші – у Закарпатській області (352,4 млн грн., що на 13,3% менше, ніж у 2012 р.).

Обсяг будівельних робіт в Україні у 2012 році скоротився на 13,8% – до 62,3 млрд. грн. При цьому на будівництво будівель та споруд витрачено 49 млрд. 675,3 млн грн., на установлення інженерного устаткування будівель та споруд – 6 млрд. 777,1 млн грн., на підготовку будівельних ділянок – 5 млрд. 416,1 млн грн. [10].

Будівництво є пріоритетною галуззю розвитку економіки, але в умовах кризи необхідно особливу увагу приділяти дослідженню факторів впливу на будівельний сектор країни.

Висновки з проведеного дослідження. Посилення цільової орієнтації всіх учасників будівництва на випуск готової будівельної продукції вимагає єдності показників виробничо-господарської діяльності всіх організацій будівельної галузі та єдиної системи стимулювання діяльності. Необхідне вдосконалення економічних відносин апарату управління будівельних підприємств з вхідними в них госпрозрахунковими підрозділами.

У промисловій підсистемі будівельної галузі належить вирішити важливі завдання щодо забезпечення випереджаючого зростання матеріалів, конструкцій і виробів. Серйозною проблемою цієї підсистеми є координація діяльності підприємств будівельної та організація їх діяльності як єдиної виробничої бази будівництва.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бушуев Б.С. Эффективность развития строительного комплекса / Б.С. Бушуев. – М. : Мысль. – 1983. – 256 с.
2. Выбор проектных решений в строительстве / Гусаков А.А., Григорьев Э.П., Ткаченко С.С. и др.; под ред. А.А. Гусакова. – М. : Стройиздат, 1982. – 285 с.
3. Комаров И.К. Совершенствование хозяйственного механизма в строительстве / И.К. Комаров. – М. : Мысль, 1984. – 220 с.
4. Костриков Б.И. Строительный комплекс: проблемы теории и практики / Костриков Б.И. – М. : Экономика, 1986. – 45 с.
5. Красовский В.П. Инвестиционные проблемы народно-хозяйственных комплексов / В.П. Красовский. – М. : Наука, 1975. – 422 с.
6. Педан М.П. Строительно-производственные комплексы / М.П. Педан. – К. : Вища школа, 1980. – 208 с.
7. Рекитар Л.А. Строительный комплекс в международном разде-

- лении труда / Л.А. Рекитар // Мир, экономика и международные отношения. – 1978. – № 2. – С. 57-60.
8. Сааков В.И. Формирование, планирование и повышение эффективности строительного комплекса / В.И. Сааков. – Ташкент : Узбекистан, 1981. – 248 с.
9. Залунина О. М. Роль целевых показателей в определении прогностических оценок для строительной отрасли // Бизнес Информ. – 2014. – № 3. – С. 160-165.
10. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

УДК 330.341.1

Захаркін О.О.

кандидат економічних наук, доцент,
докторант факультету економіки та менеджменту
Сумського державного університету

ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Досліджено зарубіжний досвід інноваційного розвитку економіки та можливостей адаптації його в сучасних умовах господарювання. Визначено типові моделі інноваційного розвитку, які дали найбільший економічний ефект для розвинених країн світу. Визначено наявний потенціал та ключові проблеми реалізації інноваційної моделі розвитку України.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, інноваційна модель, економічний розвиток.

Захаркин А.А. ИННОВАЦИОННАЯ МОДЕЛЬ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ

Исследован зарубежный опыт инновационного развития экономики и возможностей адаптации его в современных условиях хозяйствования. Определены типовые модели инновационного развития, которые дали наибольший экономический эффект для развитых стран мира. Определен имеющийся потенциал и ключевые проблемы реализации инновационной модели развития Украины.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, инновационная модель, экономическое развитие, стимулирование инновационной деятельности.

Zakharkin O.O. INNOVATIVE MODELS OF ECONOMIC DEVELOPMENT

This research is devoted to foreign experience of innovative economic development and opportunities of its adaptation to modern business environment. The typical models of innovative development that gave the most relevant economic effect to developed countries are defined. The real potential and key problems of realization of innovative development model in Ukraine are found out.

Keywords: innovation, innovation, innovation model, economic development, promoting innovation.

Постановка проблеми. В сучасних умовах інновації є ключовим чинником підвищення технологічної конкурентоспроможності країни. Оскільки саме вони не лише забезпечують оновлення реального сектора економіки, але і забезпечують сталий соціально-економічний розвиток країни. Саме тому у країн – інноваційних лідерів, зосереджено найбільше фінансових потоків, а також спостерігається висока концентрація найрентабельніших видів бізнесу, переважно високо-технологічна структура національного виробництва, як правило, винесена за межі власної країни промислово-технологічного циклу виробництв [2, с. 47].

Відзначимо, що в десятку провідних країн світу в галузі інновацій згідно даними викладеними в щорічному звіті Global Innovation Index входять: Швейцарія, Швеція, Великобританія, Нідерланди, США, Фінляндія, Гонконг, Сінгапур, Данія та Ірландія. Україна у цьому рейтингу знаходиться на 71-му місці [10]. Враховуючи відзначене, цілком впевнено можна стверджувати, що в Україні, незважаючи на задекларований інноваційний шлях розвитку інновації, не стали належним засобом підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Враховуючи відзначене, питання пошуку можливих шляхів переходу до інноваційної моделі розвитку зберігає свою актуальність.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичну основу дослідження склали роботи провідних вітчизняних та закордонних вчених у сфері інноватики: В. Александрова, Ю. Бажала, В. Геєця, С. Ільєнкова, С. Ілляшенко, Н. Краснокутської, М. Стадник, Л. Федулової, І. Ансоффа, П. Друкера, Б. Санто, Й. Шумпетера.

Наприклад, М. Йохна та М. Стадник інноваційний тип розвитку розуміють як спосіб економічного зростання, заснований на постійних і систематичних нововведеннях, спрямований на суттєве поліпшення усіх аспектів діяльності господарської системи [4, с. 65], С. Ілляшенко визначає інноваційний розвиток як «... процес господарювання, що спирається на безупинні пошук і використання нових способів і сфер реалізації потенціалу підприємства у мінливих умовах зовнішнього середовища у рамках обраної місії та прийнятої мотивації діяльності і який пов'язаний з модифікацією існуючих і формуванням нових ринків збуту» [3, с. 23].

Разом з тим, незважаючи на накопичений досвід та теоретичні надбання науковців питання удосконалення організаційно-економічного механізму активізації інноваційної діяльності в Україні й досі залишаються недостатньо висвітленими і потребують подальшого розроблення.

Постановка завдання. На підставі аналізу зарубіжного досвіду щодо інноваційної моделі розвитку визначити найбільш прийнятні шляхи формування такої моделі для економіки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з даними оприлюдненими агентством Bloomberg Україна входить до 50 найбільш інноваційних країн світу та посідає у цьому рейтингу 42 місце. При цьому відзначимо, що взагалі агентством Bloomberg було досліджено показники інноваційності понад 200 країн. Вище відзначене вказує на те що Україна все ще має досить потужний, принаймні для Європи, інноваційний потенціал, який не реалізовується в повній мірі. Більш того, більшість експертів